

כמה הערות על

מאבק המתמחים

יובל אופק

מאבק המתמחים כבר מאחורינו, אך השלכותיו עדיין כאן. המאבק פתח נתיב מסוכן לערעור על הסכמים קיבוציים עתידיים, אך לצד זאת הביא גם להישג משמעותי בדמות הרחבת זכות השביתה דה-פקטו ועמו תקווה לדמוקרטיזציה של ארגוני העובדים בישראל

יותר בתוכו (כי יש לה את "היד על השאלטר"), לפרוש מהסכם שנחתם ולדרוש את שיפורו עבודה. גם ב"כוח לעובדים" התקבל לפני כשנה הסכם קיבוצי על רקע התנגדות של חלק מחברי הסניף. תארו לעצמכם שהמתנגדים היו נוקטים באותה שיטה ומודיעים שאם זה ההסכם, הם "הולכים הביתה". ברור שהאפשרות לחתום על הסכם קיבוצי היתה נפגעת בצורה קשה. אמנם למתמחים היו נסיבות מקילות, ביניהן משך ההסכם שנקבע ל-9 שנים ופרטים נוספים שאיני בקיא בהם, אך אי אפשר להתעלם מהפגיעה במוסד ההסכמים הקיבוציים ומהנזק האפשרי בהיפרדות קבוצת עובדים מיחידת המיקוח שלה.

הרחבת זכות השביתה

לעומת הבעייתיות שהוצגה לעיל במהלך ה"פרישה" של העובדים, דווקא סירובם לקבל את קביעת בית הדין לפיה ההתפטרות היא מהלך ארגוני לא לגיטימי, תורם ויכול לתרום בעתיד להרחבת זכות השביתה במשק. פעמיים ניסו המתמחים להתפטר בצורה חוקית. בפעם הראשונה ניסו לעשות זאת באמצעות מכתבים שהוגשו בצורה מרוכזת. בית הדין הארצי לעבודה קבע שההתפטרות היא חלק ממאבק ארגוני שמבוצע אחרי חתימה על הסכם קיבוצי ולכן אינה קבילה. בפעם השנייה הגישו המתמחים מכתבי התפטרות באופן אישי. גם כאן קבע בית הדין הארצי לעבודה כי ההתפטרות אינה "אותנטית" ולכן אסר עליה.

בפעם השלישית, בניגוד לפסיקת בית המשפט, פשוט הודיעו המתמחים שהם לא מגיעים לעבודה. בג"ץ החליט שלא לדון בעתירת המדינה על בזיון בית המשפט אלא להוביל לגישור. מבחינת הרפואה הציבורית בארץ זה היה ללא ספק המהלך הנכון. מבחינת העבודה

צילום: יונתן גופר

מאבק מתמחי הרפואה בסוף השנה החולפת זכה לכותרות אינספור. מתודלקים מאנרגיות המחאה החברתית, נקטו המתמחים במספר צעדים חסרי תקדים (כמעט) ביחסי העבודה בארץ. הבנתי את נבכי הסכם המתמחים וההסכם הקיבוצי עליו חתמה הר"י מוגבלת ביותר, אך בכל זאת, ברצוני להתייחס למספר סוגיות שעולות מהמאבק. ביניהן סכנה שעולה לעבודה המאורגנת בישראל, הישג של הרחבת זכות השביתה והתחזקות מגמות הדמוקרטיזציה של העבודה המאורגנת.

סכנה לעבודה המאורגנת בישראל

ליאוניד אידלמן, יו"ר הר"י, הוא נציגם הרשמי והנבחר של כלל הרופאים בישראל. התקדים שבו קבוצת עובדים שאינה מרוצה מההסכם שהתגבש, פורשת מהארגון היציג שלה ומסרבת לקבל את ההסכם, הוא סכנה לאפשרות לקיים מערכת עבודה קיבוצית בישראל. אמנם כאן, המתמחים מהווים את הקבוצה ה"חלשה" מכלל ציבור הרופאים. אך המקרה מסמן אפשרות תיאורטית לכל קבוצת עובדים שמרגישה שההסכם מקפח אותה, או שהיא יכלה להשיג

אי אפשר להתעלם מהפגיעה במוסד ההסכמים הקיבוציים, ומהנזק האפשרי בהיפרדות קבוצת עובדים מיחידת המיקוח שלה

המאורגנת, מדובר בהרחבה דה פקטו של זכות השביתה. מהלך זה מאשש את ההבנה כי צעדים מדודים בהרחבת כוחה של העבודה המאורגנת, מביאים גם להרחבת זכות השביתה שמקושרת היטב ביותר שיוויון ולחלק הוגן יותר של העובדים בעוגה הלאומית.

חשוב לצד זאת לציין כי ללא הגיבוי הציבורי והתקשורתי ממנו נהנו המתמחים, גם בג"צ לא היה עושה את המהלך שעשה ויש חשיבות גדולה שמהלכים דומים יעשו גם בעתיד עקב בצד אגודל עם דעת הקהל הציבורית. להבדיל, אם עובדי הרכבת היו מכריזים על שביתה בניגוד לפסיקת בית הדין, לא מן הנמנע שהציבור היה מגבה החלטה של סגירת הרכבת עד לשבירת השביתה או הטלת קנסות כבדים על עובדיה. ומאסונות כאלה חייבים להזהר. החבל דק.

לעומת התקדימים יוצאי הדופן שצויינו לעיל, ההתנהלות הדמוקרטית של מאבק המתמחים הולכת יד ביד עם המגמות של השנים האחרונות בעולם העבודה הישראלי.

הדמוקרטיה הרימה ראש

ההסכם בין המתמחים לבין האוצר, שהושג בסיום תהליך הגישור, אושר על ידי המתמחים הנאבקים, ברוב של 269 תומכים מול 163 מתנגדים. בצעד שסוקר בהרחבה באמצעי התקשורת, קיימה הנהגת המתמחים אסיפות בהן הציגו את ההסכם שהתגבש לציבור הרופאים וביקשו את אישורו.

איתי פרץ מבי"ח שיבא, ממנהיגי המתמחים, התייחס לנושא בראיון לדה-מורקר (16.12.2011), רוני לינדר גנץ) "לאורך כל הדרך, למרות שעשינו טעויות, הכי חשוב לנו היה שזה יהיה דמוקרטי. עד הרגע האחרון שאלנו <<<

יובל אופק הוא חבר ב"כוח לעובדים" וחבר בקבוצה שיתופית של בוגרי השומר הצעיר // yuval.ofek1@gmail.com

עופר עיני הגיע להסכמות עם אנשי האוצר על פרטי הסכם ודרישת חברי ארגון העובדים הסוציאליים לדמוקרטיה הביאה לדחייתו. כמובן שאחרי שעניי יצא נגדם בגלוי ירדו מאוד סיכוייהם להגיע להסכם אחר, אך הדרישה לדמוקרטיה המשיכה להתעצם.

אם ההסכם עליו חתמה הסתדרות רופאי ישראל היה צריך להגיע לאישור בהצבעה של כלל הרופאים, מאוד יתכן שהוא היה נראה אחרת. אך גם אם נתעלם מתוכנו הבעייתי, יתכן שעצם ההצבעה על ההסכם היתה מאפשרת למתמחים לקבל את "דין ההצבעה" כפי שאכן עשו בסופו של דבר המתנגדים להסכם הסופי. כותבת מירי מיכאלי, בנענע 10: "ההחלטה לאשר את העקרונות התקבלה למרות שנוציגי המתמחים בבית החולים איכילוב הצביעו נגדו. למרות זאת, הם הבטיחו לכבד את החלטת רוב המתמחים ברחבי הארץ. 'כפי שנהגנו לאורך כל המאבק נכבד את החלטת הרוב ונתייצב כאיש אחד מאחורי ההבנות שהושגו', אמרו בבית החולים התל אביבי חיד אחרי שפורסמה ההחלטה."

מה העובדים רוצים

מאבק המתמחים הסתיים עם תוצאות לא מבוטלות אך מוגבלות ברמה הכלכלית. ניכר שכמו במאבקים דומים רבים, התנהלות פחות כוחנית מצד האוצר והמעסיקים ויותר כבוד כלפי העובדים ונציגיהם היו מצליחים להביא לפתרון מהיר יותר, עם מחירים הרבה פחות כבדים לחברה ולמשק הישראלי. נראה שתרומתם העיקרית של המגשרים, ששכרם השעתי זכה לכותרות בעיתונים כמעט כמו ההסכם אותו הביאו, היתה דווקא בכבוד ההדדי שהצליחו לייצר בין הצדדים ושאיפשר למתמחים לקבל את ההסכם למרות חסרונותיו ובזכות החזרת הכבוד העצמי שהוא טומן בחובו. נותר לנו רק לקוות שהמחזיקים בהגה המשק יפנימו את העובדה שהעובדים הם קודם כל בני אדם ולא גורמי ייצור. ///

צילום: ד"ר אבישי טייכר

אדם-אדם כדי לדעת מה אנשים חושבים [...] זה מה שנתן לנו את הכוח לעמוד ולהתמודד מול המערכות הענקיות האלה ומול הבוסים שלנו." מהלך זה מהווה שלב נוסף בתהליך הדמוקרטיזציה של עולם העבודה הקיבוצית בישראל, שהותנע עם הקמת "כוח לעובדים - ארגון עובדים דמוקרטי" לפני כארבע שנים. על פי תקנון כוח לעובדים, בהשראת ארגוני העובדים האירופאים, מאושרת כל הפסקת שבתה וכל חתימה על הסכם קיבוצי על ידי כלל העובדים. כך קרה אצל עובדי האוניברסיטה הפתוחה, אצל עובדי חיפה כימיקלים, עובדי הסינמטק בירושלים, ובכל אחד מההסכמים הקיבוציים עליהם חתם הארגון עד היום. חדי העין יבחינו בהד לנהול זה גם במספר מאבקים שנוהלו על ידי ההסתדרות בשנים האחרונות ובראשם מאבק העובדים הסוציאליים.

מבחינת העבודה המאורגנת, התפטרות המתמחים מהווה הרחבה "דה פקטו" של זכות השביתה

קצה הקרחון

נראה שיש כמה משולות בעולם שלומדות מהמשברים הכלכליים לקחים בכיוון הנכון. נשיא ארה"ב הכריז שבתקציב 2013 יכניס את "מס וורן באפט" - הגברת מיסוי על מיליארדרים - שאמור לגייס מיליארדי דולרים. נשיא צרפת, שאינו מזוהה עם השמאל, הכריז שיכניס את "מס רובין הוד" - מס של 0.1% על עסקאות פיננסיות, שאמור להכניס כמיליארד יורו (ובכך יישר קו עם השמאל הצרפתי שכבר הציע את המס לפני כן). בארץ, לאחר ששככה סערת המחאה החברתית, נצטרך להסתפק בעצירת הירידה במס חברות. את הגרעון נממן בשיטות הישנות והטובות של קיצוצים רוחביים, העלאת מסים עקיפים והפרטת שירותים לאזרח.